

JORDI NOPCA
BARCELONA

“A vegades ha d'estar bé, no tenir sentiments”, diu la mare de la Josie a la Klara, la intel·ligència artificial que fa companyia a la seva filla adolescent. “Jo crec que tinc molts sentiments –respon el robot–. Com més observo, a més sentiments tinc accés”. *La Klara i el Sol* (Anagrama), vuitena novel·la de Kazuo Ishiguro –la primera que publica després de rebre el premi Nobel de literatura el 2017–, s'aproxima als matisos que diferencien els humans de les màquines amb la “força emocional” que el jurat del guardó suec va destacar de la seva obra. I ho fa ambientant la història en un món distòpic futur, als Estats Units, en què la població viu semiconfinada, les classes són virtuals i un sistema de selecció genètica s'amaga rere l'amable superfície de la realitat.

“Un amic artificial com la Klara pot tenir un paper similar al dels animals domèstics, però els humans continuarem necessitant altres humans –comenta l'escriptor des de casa seva, a Londres–. Els gossos poden ser lleials i honestos, però potser no n'hi ha prou amb això”. Amb tot, l'empatia que el lector sent per la protagonista de la novel·la, aquesta intel·ligència artificial que escriu en primera persona, és remarcable. Ishiguro va

Plantejament

La novel·la ‘La Klara i el Sol’ s'aproxima a la vida i els sentiments d'un robot

començar a treballar en el llibre molt abans de rebre el premi Nobel. “Quan em van comunicar que me'l donaven, ja en tenia un terç escrit –recorda–. Normalment, quan em poso a redactar ja porto entre dos o tres anys de feina, està tot molt pensat i treballat”. Ishiguro desitja que el premi no hagi interferit en el seu procés d'escriptura. “Quan vaig tornar d'Estocolm vaig pensar que el meu estudi s'hauria convertit en un palau, i no va ser així. Continua sent un espai mínuscul”, diu Ishiguro de broma.

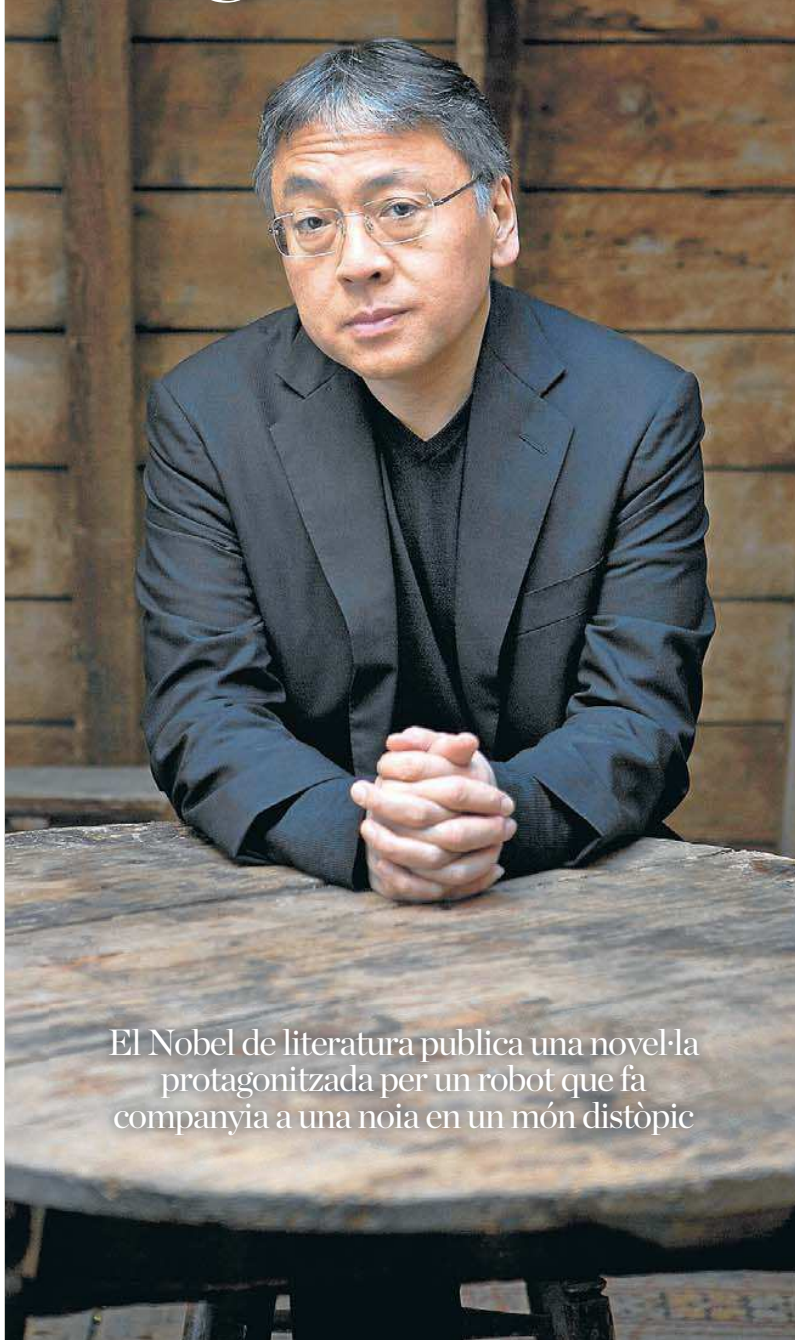
La foscor i la tristesa

La premissa de Kazuo Ishiguro, que sortia d'escriure una novel·la ambientada al l'Edat Mitjana, *El gegant enterrat* –amb reminiscències de l'èpica artúrica, però també del món meravellós de J.R.R. Tolkien– tenia poc a veure amb la ciència-ficció. “Més aviat pensava que havia trobat la manera d'escriure el meu primer àlbum il·lustrat per a nens i nenes”, admet.

A l'autor d'*El que queda del dia* el fascina “el món que es crea en aquests llibres per a lectors primàrics”. I afegeix: “Els oferim una visió amable de la realitat, però als di-

KAZUO ISHIGURO

“Som a les portes d'una revolució genètica”

El Nobel de literatura publica una novel·la protagonitzada per un robot que fa companyia a una noia en un món distòpic

L'escriptor Kazuo Ishiguro en una imatge promocional. JEFF COTTENDEN / ANAGRAMA

buijos que acompanyen els textos hi pots localitzar pistes de la foscor i la tristesa que ens espera. El món és un lloc bonic, però al fons dels ulls d'alguns animals també hi pots trobar ràbia i desesperació”.

La Klara i el Sol és una novel·la escrita en una veu captivadora que prova de mantenir “l'esperança innocent de la infantesa”, un tret que l'escriptor associa també a la seva mare, que va morir durant el procés d'escriptura, als 92 anys, i que en part va influir el tram final de la narració de la Klara. Fidel al repte d'oferir històries des d'angles inesperats, el Nobel s'aproxima a la vida i els sentiments de la Klara, un AA (Amic Artificial) de la sèrie B2 que espera rere l'aparador d'una botiga que algun noi o noia demani als pares que el comprin per convertir-lo en el seu company.

Serà la Josie qui voldrà que la seva mare faci aquest pas, i a partir d'aquí la intel·ligència artificial podrà descobrir el món íntim de la noia: a mesura que creixi el seu afecte es desenvoluparà també la incomprensió cap a la seva “propietària” i alguns dels seus amics, que la poden arribar a maltractar. “Se m'anava fent palpable [...] l'extrem fins al qual els éssers humans, en la seva ànsia per evitar la solitud, seguien estratègies molt complexes i difícils de penetrar”, diu un dels passatges de la novel·la.

Els perills d'editar els gens

La prosa continguda i enlluernadora de l'autor tracta una quantitat de temes que fa inevitable emmirallar-la amb el present. Un d'ells és la ductilitat de la intel·ligència artificial. “¿Fins a quin punt podem dir que la Klara té sentiments? –es demana l'autor–. ¿O és que només els aprèn a reconèixer i entén com funcionen?” Un altre és la selecció genètica, que té a veure amb el grup d'amics de la Josie i amb en Rick, el noi que

Advertència

“La intel·ligència artificial substituirà la majoria de llocs de treball”, diu Ishiguro

n'ha quedat apartat. “La idea de meritocràcia pot ser molt dura si l'apliquem a persones que són genèticament millors. Ens podríem trobar amb un càsting salvatge –continua–. Som a les portes d'una revolució genètica, però n'hem d'evitar els perills. M'agrada comparar-ho amb l'inici de la Revolució Industrial. Poden passar coses molt bones, però també de molt negatives”.

Ishiguro pronostica també un canvi radical en el món laboral. “La intel·ligència artificial substituirà la majoria de llocs de treball. El problema és que no se'n crearan de nous”, diu. Lligat a aquest aspecte hi ha la idea d'obsolescència: la Josie està malalta i podria

arribar a morir, però l'eficàcia de la Klara és posada en dubte pràcticament des de l'inici del llibre, perquè hi ha un nou model superior que li fa ombra. “La idea de l'obsolescència sempre m'ha preocupat –admet Ishiguro–. Cada generació ha de deixar que la següent s'obri pas enretirant-se de la primera línia. De jove m'agradaven molt les pel·lícules de Yasujiro Ozu, que explicaven de quina manera els vells havien de sacrificar-se pels fills si volien que fossin feliços. També m'interessen molt aquells *westerns* tardans de directors com Sam Peckinpah i John Ford, i que estaven protagonitzats per *cowboys* que encara resisteixen quan el seu temps definitivament ha passat, quan ja no hi ha lloc per a ells”.

La força de l'amor

Nascut a Nagasaki el 1954 però instal·lat a Anglaterra des dels cinc anys, Kazuo Ishiguro va debutar el 1982, als 27 anys, amb *Una pàl·lida vista dels turons*, i l'any següent va ser seleccionat per la revista *Granta* com un dels autors més prometedors de les lletres britàniques, juntament amb Martin Amis, Ian McEwan i Julian Barnes. Amb *El que queda del dia* (1989) va rebre

---

Cinema

“M'interessen molt aquells ‘westerns’ tardans de Sam Peckinpah i John Ford”, admet

el premi Booker i es va consagrar internacionalment, fet al qual va contribuir també l'adaptació cinematogràfica de la novel·la dirigida per James Ivory, protagonitzada per Anthony Hopkins i Emma Thompson i estrenada el 1993.

Des de llavors, Ishiguro ha anat provant gèneres literaris –des de la novel·la de detectius (*Quan érem orfes*, 2000), fins a la distopia (*No em deixis mai*, 2005) i la faula medieval (*El gegant enterrat*, 2015)– per escriure sobre els grans temes que el preocupen: la incomunicació, la soledat, la utilitat i la força de l'amor. “Actualment vivim en un món on els telèfons cada vegada saben més coses de nosaltres. Poden arribar a predir la nostra conducta –explica Ishiguro–. Si la tecnologia continua envaint progressivament la nostra vida, ¿pot ser que ens afecti els sentits? ¿Podrem continuar mantenint allò que ens fa especials? Què passarà amb la idea d'ànima, que durant tants segles ha estat central?”

Kazuo Ishiguro és del parer que “estimar ens fa únics i irremplaçables”. Per sortir de “les divisions” i “problemes de les democràcies liberals contemporànies”, l'escriptor pensa que “cal trobar un nou humanisme”. Si pot ser, al Nobel de literatura li agradaria que aquesta proposta vingués de les generacions més joves. —